

Skúlin ein iløga – eisini fyri vaksin

– Lívlang vegleiðing, lívlang læra og førleikameting er viðkomandi, og ofta er tørvur á, at tilkomin fólk fáa ta hjálpina, tey hava tørv á fyri at sleppa víðari á yrkisleiðini, sigur 57 ára gamla Deirdre Hansen, MA í vegleiðing, sum sjálv skifti yrkisleið frá lærarastarvi til vegleiðarastarv sum tilkomin

Annika Kunoy lm

annika@sosialurin.fo

Føroyski arbeidsmarknaðurin er nógv broyttur seinastu árin. Í dag fara vit undir útbúgving ella í læru og roknað verður við, at vit arbeiða í miðal fimm ár á einum arbeiðsplássi – summi sjálvandi longri og summi styttri.

Tað eru fleiri orsökir til tess. Arbeiðsplássið kann verða niðurlagt, skorið verður niður upp á arbeiðsfólk, fólk flyta, missa starvið, verða sjúk, skild ella eru í sorg. Fleiri ting spæla inn, sum gera, at borgarin sjálvur hevur tørv á at flyta seg, sigur 57 ára gamla Deirdre Hansen, MA í karrieruvegleiðing.

– Har verður lívlang vegleiðing og førleikamenning viðkomandi, sigur hon og greiðir frá, at tað jú ofta er tørvur á, at fólk fáa ta hjálpina, tey hava tørv á fyri at sleppa víðari á yrkisleiðini.

Deirdre Hansen varð útbúgvinn lærari í 1985, og hon arbeiddi sum lærari í 22 ár. Hóast henni dámdi væl arbeiði sum lærari, so passaði tað ikki til gerandisdagin hjá henni við sjómanni, smábørnum og foreldrum, ið høvdu tørv á henni. Hon valdi tí at skifta yrkisleið. Í 2010 fór hon aftur á skulabonk á Setrinum, og í 2013 varð hon BA í Samfelagsfrøði.

– Tá eg læs samfelagsfrøði, lærði eg nógva ástøði um sosial viðurskifti og nógv um nýggjar samfelagsskipanir. Og undir lestri num fekk eg høvi til sjálv at velja evni á fleiri av uppgávnunum, sum eg skuldi gera. Mígar snúðu seg ofta um útbúgvingarskipanir, tí tað er har, áhugin hjá mær veruliga er, sigur hon.

– Eg sá, at útbúgving, arbeidsmarknaður, heilsa og sosial viðurskifti eru tengd at hvørjum øðrum. Tí var áhugavert at kanna, hvussu samstarvið er millum hesar samfelagsstovnar. Eg fann síðani útav, at føroysku skipanirnar eru nýggjar og ofta ein minni útgáva av teim donsku, greiðir hon frá.

– Útbúgvingar, sosial viðurskifti, arbeidsmarknaður og heilsa eru tengd at hvørjum øðrum og áttu at samstarva nógv meir. Tað síggja vit eisini, at tey longu hava sett í verk í øðrum londum, staðfestir hon.

Deirdre Hansen greiðir frá, at tað er eyðsýnt, at í Føroyum stendur vinnan á fremstu røð, tí hon alla tíðina er við í altjóða kappingini. Tað almenna fær tvørturímóti alt ov ofta ov góðan frið, tí fólk í ov lítlan mun banka upp á og siga, at tey hava tørv á nýggjum skipanum, so sum lívlangari læru, lívlangari

vegleiðing og førleikameting (eisini nevnt validering).

– Tí vit hava føroyingar, sum hava tørv á at flyta seg á arbeidsmarknaðinum, og vit hava útlendingar, sum koma til Føroya - bæði við góðum útbúgvingum og uttan útbúgving - sum hava tørv á hjálp at fóta sær á føroyska arbeidsmarknaðinum. Hetta eru millum annað menn, sum hava siglt úti, sum síðani koma á land at arbeiða ella kvinnur, sum ikki vilja ella kunnu flyta av landinum at nema sær útbúgving. Spurningurin er, hvussu vit gera hetta so liðiligt, sum til ber. Tí tað loysir seg altíð, at fólk trívast og hava arbeiði, so tey klára seg sjálvi, sigur hon avgjörd.

– Og helst arbeiði, sum tey brenna fyri, leggur hon aftrat.

Kanningar

– Tá tú ert lesandi, so fært tú mandat til at gera kanningar, sum tú óivað ikki hevði gjørt,

Verður arbeidsloysi aftur, so fáir eg nógv meir at gera. Tá hevði eg vegleitt fólk at fara undir førleikamenning av onkrum slag í staðin fyri at sita uttan arbeiði.

Tað er umráðandi at hava møguleikan at kunna førleikamenna seg við útbúgving ella skeiðum tá, so at ein verður betri skikkaður at koma aftur á arbeidsmarknaðin, tá ið marknaðurin verður væl fyri aftur.

vart tú ikki undir lestri. Eg spurdi millum annað tilkomin fólk um trivnað, arbeiði, strongd og um hjálp til at koma víðari. Eg fann tá útav, at tað manglar ein óheft vegleiðing, sigur hon.

Tá Deirdre Hansen hugdi nærri at tørvinum, sá hon, at slíkar vegleiðandi skipanir longu vóru í settar í verk í londum, sum vit vanligu samanbera okkum við.

– Fólk liva í hvør sínari lívsverð. Fáa vit frið at liva í henni, so verða vit trygg í støðuni og sannførd um, at hon er røtt, tí eingin sleppur inn um at siga okkum, at okkurt átti at verði broytt ella leggja upp til samstarv, sigur hon.

– Vit eru ófør til at byggja brýr og undir- sjóvartunnlar í samfelagnum. Men tá tað snýr seg um tað almenna, so er undirstøðukervi ikki líka gott. Tað almenna átti heldur at hugsa um at stuðla borgarum í at koma víðari og ikki gera okkum til brúkarar av almennum skipanum restina av lívinum. Har eru ymisk frambrot hend gjøgnum árin, men lívlong læra og førleikameting er enn ikki komin upp at koyra, sigur hon álvarsom.

– Undirvísingarástýrið roynir tó í løtuni eina verkætlan við lívlangari vegleiðing, sum við tíðina er ætlað at røkka øllum í Føroyum, sigur hon framhaldandi.

Menna útbúgvingarskipanina

Deirdre Hansen hevði vónað, at hon eftir at hava nomið sær BA í samfelagsfrøði, síðani kundi lesa víðari innan somu grein. Tó varð einki MA skeið í samfelagsfrøði bjóðað tá, men Setrið bjóðaði tað summarið eina út-

Hon valdi síðani at vitja Íverksetarahúsið í Klaksvík ein av døgnum, tey høvdu opið hús.

– Eg møtti Rana Nolsøe, sum tá var stjóri í Íverksetarhúsinum, og hann spurdi meg, um eg hevði hug at royna vegleiðaraútbúgvingina beinanvegin og rendi meg síðani inn í eina skrivstovu saman við eini kvinnu fyri at vita, um eg fekk hjálpt henni víðari, flennir Deirdre Hansen.

– Tað gingu nakrir dagar, og so spurdi Rani meg, nær eg kundi byrja, tí tørvur var á mær har, sigur hon framhaldandi.

Meðan hon var undir útbúgving, varð hon bjóðað upp í Nordisk Netverk for Voksenlæring (NVL) hjá Norðurlandaráðnum.

Deirdre Hansen skrivaði tá eina raport vegna samstarv millum sjálfstýrandi økini, Grønland, Føroyar og Áland um, hvussu KT kann nýtast innan vegleiðing og legði har upp til mennandi tiltøk. Har nevndi hon millum annað, at ein felags útbúgving fyri vegleiðarar eigur at verða sett í verk, so bæði føroyingar og grønlandingar kunnu luttaka á vegleiðara fjarútbúgvingini á Háskúla Íslands.

– Tað er umráðandi, at vit hava eina felags vegleiðaraútbúgving fyri alla vegleiðing, tí so tosa vit eisini á einum felags norðurlendskum og europeiskum støði fyri læru og útbúgving, sigur hon.

Í samfelagsfrøðini verður tosað um, at tað tekur 20 ár at veruliga flyta ting. Hetta er óivað eisini galdandi innan vegleiðing. Hon heldur ikki, at vit í Føroyum veruliga hava vælvirkandi lívlanga vegleiðing og læru.

– Tað er ynskiligt, at politiski myndugleikin lóggevur og setur orku av til menning av altjóða viðurkendur hugtøkunum «Lívlong læra, Lívlong vegleiðing og Førleikameting,» so at hesi kunnu virka og verða føroyska samfelagnum at gagni, sigur Deirdre Hansen.

Síðani tann dagin Deirdre varð rend inn á kontórið at vegleiða í Íverksetarahúsinum í Klaksvík, hevur hon verið tengd at húsinum har. Hon fekk síðani starv sum lestrarvegleiðari hjá Fjarnám í Klaksvíkar kommunu, og hon hevur í nøkur ár havt skrivstovu í Íverksetarahúsinum. Tað er umráðandi at hava eitt stað, sum fólk kunnu koma til at fáa kaffi upp í koppin og eitt gott prátt, tí umhvørvið er stimbrandi og mennandi. Tað veitir íblástur til nýhugsan innan lestrar- og arbeidsmøguleikar, heldur hon.

– Á hendan hátt havi eg eggjað fólk til millum annað at banka upp á hjá virkjum og spyrja um møguleikar at skriva upp-

búgving, sum kallaðist MA í vegleiðing.

– Tað vísti seg at vera akkurat nakað fyri meg. Eg kundi brúka tey amboðini, eg fekk har til at menna útbúgvingarskipanina í Føroyum, sigur hon spent.

Hon greiðir frá, at MA útbúgvingin á Setrinum í vegleiðing var hálva tíð, og tí valdi hon at søkja eitt arbeiði í ungdómshúsinum Húsið í Klaksvík eisini.

– Har sá eg millum annað, hvussu tey ungu vórðu loftað í Klaksvík. Eg prátaði nógv við tey ungu um framtíðarætlanir, og lærði eisini nógv, sum eg fekk brúkt í útbúgvingini, sigur hon frá.